

25.04.2014

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

POIS.05.03.00-00-285/10 — „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na terenie woj. kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego” Projekt współfinansowany przez Unię Europejską, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013”

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Opis założeń do sporządzenia Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Żukowskie PLH140053

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) dyrektywy siedliskowej (DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992 ze zm.). Dokument ten tworzy ramy prawne do działania wszystkim podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.). Wyżej wymieniony Plan, ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, właściwy terytorialnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska na okres 10 lat. W przypadku przedmiotowego obszaru Natura 2000, za ustanowienie PZO odpowiedzialny jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie. Projekt dokumentacji zostanie sporządzony przez wyłonionego w trybie przetargu nieograniczonego wykonawcę – Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody „EcoFalk” Michał Falkowski, w ramach projektu POIS.05.03.00-00-285/10 „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego”, którego beneficjentem jest Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, Łąki Żukowskie PLH140053 (zwany dalej „obszarem Natura 2000”), o powierzchni 173,36 ha, został po raz pierwszy zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składającego się

na kontynentalny region biogeograficzny (nr aktu normatywnego C(2010) 9669), opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w dniu 8 lutego 2011 r.

Łąki Żukowskie PLH140053 jest jednym z najważniejszych miejsc występowania *Lycaena dispar*, *Lycaena helle*, *Maculinea nausithous* i *Maculinea teleius* w województwie mazowieckim. Siedliskiem motyli są bogate zbiorowiska łąkowe (łąki trzęślicowe i świeże) ze stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin jak: pełnik europejski, gółka długoostrogowa, goździk pyszny, podkolan biały i centuria tysiącznik.

Przedmiotem ochrony na obszarze są następujące siedliska przyrodnicze i gatunki zwierząt:

- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 1060 Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*)
- 4038 Czerwończyk fioletek (*Lycaena helle*)
- 1061 Modraszek nausitous (*Maculinea nausithous*)
- 1059 Modraszek telejus (*Maculinea teleius*)

Zastrzega się jednak, że lista przedmiotów ochrony może ulec weryfikacji w toku prac nad PZO.

Projekt planu zadań ochronnych, sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawierał będzie: opis granic obszaru, ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony, identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których wyznaczono obszar, cele działań ochronnych – konieczność zachowania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, wykaz działań ochronnych wraz z podaniem obszarów ich wdrażania oraz określeniem podmiotu odpowiedzialnego za ich wykonanie, wskazania do istniejących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego oraz innych dokumentów planistycznych.

W celu umożliwienia udziału w pracach nad projektem planu zadań ochronnych zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków, dla których wyznaczono obszar, zorganizowane zostaną warsztaty Zespołu Lokalnej Współpracy. Z dniem ogłoszenia o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych podana zostanie informacja o miejscu, sposobie i terminie składania przez wszystkich zainteresowanych uwag i wniosków do powstającego, a następnie ukończonego projektu planu zadań ochronnych.

Skutki ustanowienia PZO

PZO jest aktem prawa miejscowego, w związku z czym formalnie obowiązuje wobec wszystkich osób fizycznych i prawnych w granicach obszaru Natura 2000. Z drugiej strony w świetle Ustawy z dnia 16 kwietnia o ochronie przyrody oraz Rozporządzenia z dnia 17 lutego 2010 r. PZO nie może zawierać powszechnych zakazów ani nakazów, a jedynie określone działania, za których wykonanie mają odpowiadać wymienione w PZO podmioty. W rezultacie mimo że PZO jest aktem prawa miejscowego, faktycznie kierowany jest bezpośrednio do stosunkowo wąskiej grupy podmiotów, które mają wdrażać działania ochronne. Na ogół są to te podmioty, które na obszarze Natura 2000 prowadzą działalność gospodarczą na siedliskach przyrodniczych i w obrębie siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony. W przypadku PZO dla obszaru Natura 2000 Łąki Żukowskie PLH140053 będą to przede wszystkim podmioty władające terenami rolnymi.

PZO może jednak pośrednio wpływać na kształtowanie miejscowego prawa w zakresie planowania przestrzennego poprzez wskazywanie wytycznych do wojewódzkich planów zagospodarowania, studiów uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ze względu na lokalną skalę zagadnień, można się spodziewać, że w praktyce najistotniejsze będą wskazania do zmian studiów zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy podkreślić, że ustalenia takich wskazań nie rodzą obowiązku zmiany tych dokumentów przez gminy. Wskazania te pełnią w ochronie określonego obszaru Natura 2000 podwójną rolę:

- stanowią one dla potencjalnych inwestorów, publicznych czy prywatnych, wskazówkę co do tego, jakiego typu przedsięwzięcia są na określonych terenach niedopuszczalne bądź niewskazane ze względu na cele ochrony obszaru Natura 2000 mimo, że w świetle istniejących gminnych dokumentów planistycznych mogą być realizowane;
- stanowią dla władz gminnych wskazówkę przy sporządzaniu nowych dokumentów planistycznych.

Co do możliwości realizacji przedsięwzięć należy podkreślić, że ustalenia PZO nie zastępują ani ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, ani strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, sporządzanych dla planów i programów. Z drugiej strony, zgodnie z art. 37 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, jeżeli na obszarze Natura 2000 zostaną podjęte działania niezgodne z ustaleniami PZO, regionalny dyrektor ochrony środowiska „nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków”. Można więc liczyć się z tym, że na etapie opiniowania i uzgadniania przedsięwzięć lub planów (w tym dotyczących planowania przestrzennego) sprawująca nadzór nad obszarem Natura 2000 RDOŚ będzie negatywnie odnosiła się do tych przedsięwzięć, planów lub programów, które są sprzeczne albo z działaniami zaplanowanymi w PZO albo z zawartymi w PZO wskazaniem do dokumentów planistycznych.

Ponieważ PZO określa działania do realizacji przez określone podmioty, istotną sprawą jest to, kto ma ponieść koszty tych działań. W tej kwestii art. 36 ust. 3 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody stanowi co następuje:

„Jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń”.

Z powyższego wynika, że:

- na zwrot kosztów dostosowania działalności do wymogów ochrony PZO nie mogą liczyć Lasy Państwowe ani dzierżawcy jezior i gruntów rolnych stanowiących własność Skarbu Państwa
- na zwrot kosztów dostosowania działalności do wymogów ochrony PZO nie mogą liczyć rolnicy, którzy realizują programy rolnośrodowiskowe, będące programami wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości
- zawarcie przez RDOŚ umów z ewentualnymi innymi podmiotami, które będą musiały dostosować swoją działalność do wymogów ochrony PZO, nie jest obligatoryjne.

Należy w tym miejscu podkreślić, że przedstawione ograniczenia odnoszą się tylko do kosztów dostosowywania działalności gospodarczej, rolnej, leśnej, łowieckiej lub rybackiej, a nie do kosztów działań o charakterze stricte ochronnym. Do kwestii kosztów realizacji działań wynikających z PZO odnosi się bowiem także art. 39 Ustawy, który brzmi następująco:

„Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę są finansowane z budżetu państwa, a także z budżetów

jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.”

Z treści Rozporządzenia z dnia 17 lutego 2010 w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika, że w PZO nie określa się źródeł finansowania działań. Art. 39 Ustawy stanowi jednak mocną podstawę do ubiegania się o środki publiczne na realizację działań przewidzianych w PZO. Oczywiście, aby środki takie były dostępne w praktyce, należy równoległe z pracami nad PZO lub bezpośrednio po ich zakończeniu podjąć starania o zabezpieczenie odpowiednich kwot przez wymienione w art. 39 instytucje.

Organizacja i etapowanie prac nad PZO

Prace nad PZO dla obszaru Natura 2000 Łąki Żukowskie PLH140053 będą podzielone na trzy etapy.

Etap I obejmie:

- a) ustalenie terenu objętego projektem PZO,
- b) ustalenie wstępnej listy przedmiotów ochrony objętych projektem PZO,
- c) opracowanie opisu założeń do sporządzenia projektu PZO,
- d) opracowanie harmonogramu i zakresu (w tym dobór metodyk) prac terenowych,
- e) podanie do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzenia projektu PZO,
- f) identyfikacja kluczowych grup interesu dla obszaru Natura 2000 i utworzenie Zespołu Lokalnej Współpracy (dalej nazywanego ZLW),
- g) organizacja procesu komunikacji z interesariuszami

Etap II obejmie:

- a) wykonanie opisu granic obszaru Natura 2000 oraz sporządzenie mapy obszaru Natura 2000,
- b) ustalenie, na podstawie dostępnych informacji, struktury własności i użytkowania gruntów w obrębie obszaru Natura 2000,
- c) zebranie informacji o istniejących i projektowanych dokumentach planistycznych, których ustalenia mogą mieć wpływ na przedmioty ochrony,
- d) weryfikacja w terenie dostępnych informacji o przedmiotach ochrony połączona z kartowaniem płatów siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków,
- e) sporządzenie cyfrowej mapy rozmieszczenia przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000,
- f) wyznaczenie powierzchni monitoringowych (transektów) i wykonanie oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony (zgodnie z metodyką monitoringu przyrody GIOŚ),
- g) sporządzenie cyfrowej mapy stanu ochrony przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000,
- h) identyfikacja i ocena stopnia oddziaływania istniejących i potencjalnych zagrożeń dla przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 oraz analiza możliwego ich wpływu na przedmioty ochrony w perspektywie czasowej przynajmniej 10 lat,
- i) ustalenie celów i miejsc działań ochronnych względem każdego przedmiotu ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 i jeżeli jest to uzasadnione, również jego otoczeniu,
- j) ustalenie zgodności lub sprzeczności zapisów istniejących dokumentów planistycznych z celami działań ochronnych,
- k) sporządzenie cyfrowej mapy celów i miejsc działań ochronnych,
- l) ustalenie zakresu, sposobów wykonania oraz harmonogramu realizacji działań i zadań ochronnych,
- m) ustalenie potrzeby i perspektywy czasowej sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000,
- n) ustalenie zgodności projektu PZO z dokumentami planistycznymi i opracowanie wskazań do zmiany ich zapisów,

- o) zestawienie potrzeb weryfikacji SDF obszaru Natura 2000 i jego granic,
- p) sporządzenie dokumentacji projektu PZO i projektu zarządzenia,
- q) sporządzenie w języku niespecjalistycznym polskim notatki o obszarze Natura 2000 i opracowanym dla niego projekcie PZO
- r) przeprowadzenie trzech spotkań dyskusyjnych Zespołu Lokalnej Współpracy.

Etap III obejmuje opiniowanie projektu PZO w ramach konsultacji społecznych, a następnie wprowadzanie do jego treści niezbędnych korekt i uzupełnień.